

uničiti kak stan; uničiti pa hočemo odedušitvo, ceteruh je edini, ki ga hočemo in moramo izpodriniti in uničiti, kjer koli ga zasačimo. Dr. Krek je neumorno deloval na polju združništva; ustanavljal je zadruge, prirejal podučne tečaje, dajal vedno nove izpodbude, vedno zanašal novo, čilo življenje v vrste združnih sodelavcev. Po njegovi smrti je bil 25. oktobra 1917 za predsednika Zveze izbran dr. Korošec, ki še zdaj zavzema to mesto.

Serično teh velikih, zgodovinskih spričanih zaslug duhovščine za gospodarsko in kulturno povzdigo našega ljudstva je čudno, kako je mogel »Kmetijski list« v svojem članku v številki z dne 29. januarja 1930 zapisati te besede: »Pri tem (namreč zmagovitem boju zoper slovenski liberalizem) so si zmagovali oficirji tega boja prilastili diktaturo nad vsem slovenskim javnim, gospodarskim in kulturnim življenjem: slovenska duhovščina ima odločilen vpliv v vseh vprašanih gospodarstva in politike. Ne proti krščanstvu in veri, kvečjemu za pravo krščanstvo in cer-

kev se borimo, ko hočemo v interesu slovenskega naroda, slovenskega kmeta — slovenske kulture — napraviti tej nekrščanski, gospodarsko in socialno škodljivi diktaturi konec.« Bobneče so te besede, pa tudi votle. Kako votle so, dokazuje med drugim tudi zgodovina tridesetletnega delovanja Zadružne zveze in njenih zaslug za slovensko ljudstvo. Saj so te zasluge v veliki meri — to je prav skromno izraženo — zasluge slovenskih duhovnikov. Pred intenzivnim (močnim in razsežnim) gospodarskim in združnim delovanjem slovenskega duhovništva — v zadnjih desetletjih preteklega stoletja — je vladala v Sloveniji gospodarska diktatura: bila je to, kakor je to dr. Krek prav lepo izrazil v zgoraj navedenih besedah na občnem zboru Zadružne zveze leta 1903, diktatura kapitalizma in odedušitva. Da pa je ta strahovita diktatura med slovenskim ljudstvom zlomljena, za to gre največja zahvala slovenskemu duhovniku: sinu slovenskega kmeta in slovenskega delavca.

Mučeništvo.

Pomen mučenitva za Cerkev.

Že v najstarejših časih so uživali oni kristjani, ki so dali za sveto vero življenje, ali zgubili premoženje in svobodo, kratko, se morali podvreči sodni preiskavi, posebno češčenje. Na priprošnje mučencev so polagali prvi kristjani veliko vrednost, slavili so njihov smrtni dan, zidali nad grobovi kapelice in najskrbnejše čuvali svete ostanke. V resnici je mučenitvo: 1. Zgodovinski dokaz za one resnice, na katere se naslanja krščanstvo: smrt in vstajenje Gospodovo in ustanovitev Cerkev. V te nauke so verjeli kristjani tako trdno, da je dalo nešteto ljudi življenje in to vsake starosti, stanu ter spola ter iz vseh raznih pokrajin. 2. Je mučenitvo dokaz za božjo moč Cerkev in to v dvojnem oziru. Prvič je usposobilo ljudi za to, da so darovali zanj življenje in to med najstrašnejšimi in najbolj dolgotrajnimi mukami. Drugič Cerkev ni bila uničena kljub vsemu že opisanemu preganjanju, ko je cilj je bil: iztrebiti krščanstvo. S prelivanjem krščanske krvi so dosegle rimske oblasti ravno nasprotno, kar so nameravale, da se je krščanska vera vedno bolj širila in končno osvojila cel svet.

Število mučencev.

Število mučnikov je zelo veliko. — Pod Neronom je umrla po poročilu rimskega zgodovinarja Tacita neizmerna množica. Drugi rimski pisatelj — pogan Plinij se ustraši v svojem poročilu glede števila onih (kristjanov), ki so prišli v nevarnost z izdajo zakonov proti kristjanom. Pod cesarjem Markom Avrelijem je bilo proti kristjanom toliko obtožnic, da jih niso zmogli sodniki. V preganjanju pod Dioklecijanom je bilo število mučencev tako ogromno, da ga je nemogoče imenovati. Meči so se skrhali in zlomili in rabljali so se utrudili, da so jih morali zamenjavati. V Egiptu so včasih na en dan usmrtili: 30, 40 do 100 kristjanov. Nekaj navadnega so bila usmrčenja v množinah.

Način mučenja

je bil posebno v zadnjih preganjanjih strašno krut in dolgotrajen. Kristjane so mučili tako-le: Križali s privezanjem ali pribijanjem, prebadali so jih, ali jih privezovali na vse mogoče načine. Nadalje so jim vezali na roke ter noge razne uteže, ali jih sramotno razgaljali. Žrtev so večkrat prihrdili na kolo in ga vrteli preko ostrih predmetov. Običajna je bila natezalnica, katero so poostriili z užigi in kleščami. Po ječah so pustili kristjane stradati. Priljubljeno je bilo bičanje z vsemi mogočimi trdimi predmeti. Šibali so obsojene tako, da je odpadalo pod številnimi silovitimi udarci meso in so se videle kosti ter drobce. V navadi

V NAŠI DRŽAVI.

Kmetijsko posvetovanje. V poljedelskem ministrstvu v Beogradu so se vršila zadnje dni posvetovanja za pospeševanje kmetijstva. Najvažnejši sklepi te konference so ti-le: Da se izboljša prodaja poljedelskih proizvodov, bo pomagala država in banovine pri ustanavljanju zadrug. Žitarske zadruge, ki zgradijo javna skladišča, lahko dobijo kredit pri agrarni banki do 60 odstotkov vrednosti žita, ki ga posedajo v skladišču. Dobijo brezplačno na razpolago stavbeni material za skladišča. Na ta način kmetovalec ne bo prisiljen prodajati žito takoj po žetvi, ko imajo žita najnižjo ceno, ampak bo lahko čakal na ugodno priliko. Podpora bodo dobivale tudi vinogradniške zadruge. — Borba proti rastlinskim škodljivcem bo zelo velika briga vlade in banovin. Poljedelsko ministrstvo je že nabavilo večje število škropilnic za uničevanje škodljivega mrčesa.

Zboljšanje naših odnošajev z Bolgarijo in Italijo. Naši in bolgarski zastopniki, ki se posvetujejo v Sofiji, so sklenili, da lahko dvolastniški posestniki v Bolgariji in Jugoslaviji posestva medsebojno menjajo. Kdor do 1. maja 1930 tega ne bo storil, mu bo prodala posest posebna komisija. Dosežen je tudi sporazum glede nevtralne cone na obeh straneh. — Zboljšane so razmere z Jugoslavijo in Italijo v tem smislu, da je omogočen začetek pogajanj o vseh vprašanih ki še ovirajo prijateljske vezi.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Vladna sprememba na Španskem. Sedem let diktator Španije, general Primo de Rivera je odstopil, ker je grozila v Andaluziji revolucija vojske. Kralj je poveril sestavo nove vlade generalu Berengueru, ki je ustvaril novi kabinet iz vojaških in civilnih oseb.

nosti. Novo špansko vlado smatrajo kot povratek v zopetno ustavno življenje.

Slovaška ljudska stranka je izvolila ponovno za predsednika stranke dobro znanega duhovnika Hlinko.

Sovjetska Rusija v mučnem položaju. Zadnjič smo poročali, da je poplavljenela cela Evropa s spretno ponarejenimi dolarji. V Berlinu so odkrili in dokazujejo, da so bili dolarji ponarejeni v moskovski državni tiskarni za tiskanje bankovcev in nato prenešeni po — ruskih agentih v Nemčijo. Vsega skupaj so pustili sovjeti natisniti za 2 in pol milijarde dolarjev. Vodstvo ponarejanja bankovcev so prevzeli trije ugledni člani sovjetske vlade. V štabu boljševiške vzhodne armade v Mandžuriji je bila poverjena celi vrsti zaupnikov naloga, da izmenjajo ponarejene bankovce za prave.

Izgredi v Indiji. Indijski nacionalisti razvijajo v zadnjem času propagando proti angleški nadvladi. Organizirali so po celi Indiji shode in demonstracije ter pozivajo indijsko prebivalstvo, naj se pridruži boju za neodvisnost. Prišlo je po mestih in na deželi do krvavih spopadov med policijo in demonstranti. — Tokratno indijsko gibanje je zelo resnega značaja in boljše organizirano nego vsa prejšnja.

Ura za celo življenje je prava »IKO« ali »OMIKO« ura iz lastne švicarske tovarne ur že 32 let svetovno znane solidne strokovne urarske tvrdke H. Suttner. — Ure, zlato ter srebrno robo se kupuje pri Suttnerju res dobro in poceni, ker že od 44 Din dalje se lahko dobi pravo švicarsko Anker-Remontoir-uro, ali pa že za 98 Din zapestno uro. Tvrdka pošlje svojo novo veliko ilustrirano domačo knjigo tudi našim čitateljem brezplačno, ako jo zahtevajo od tvrdke H. Suttner v Ljubljani št. 992.

DRUŽINSKO PRATIKO
za leto 1930 se dobite v vseh večjih trgovinah papirja, ako še niste nabavili isto do sedaj. 68
Segajte pridno po njej.

je bilo sežiganje v pečeh, na grmadah, na razbeljenih stoli, raznih, kuhanje v vrelem olju in smoli. Zopet drugim so ulivali v usta tekoče kovine, jih ovijali v smolnate vreče, te prižigali, da so goreli ljudje kot žive baklje. Mla kazen je bilo obglavljenje, prebode s sulico, ustrelitev s puščico in — utopljenje. Nekaj strašnega je bilo pokopavanje živih. Metali so kristjane psom in divjim zverinam, rezali jih na kose, jim parali trebuhe in jim tlačili med drob svinjsko hrano. Na tisoče in tisoče so jih obsodili na prisilno delo na cestah, v javnih prostorih in predvsem v rudnikih. Žene in device so onečastili, jih vodili okrog čisto razgaljene po ulicah po več dni itd.

Najvažnejši dokazi za mučeništvo.

Najvažnejši dokazi, kako ogromno je bilo število mučencev, so pokopališča kristjanov iz dobe preganjanj in katerim pravimo katakombe. Katakombe so še danes ohranjene v okolici Aleksandrije, mesta Kyrene, Syrakus, Neaplja in v okolici raznih drugih mest v Italiji. Največ — 54 in najstarejše katakombe so v okolici Rima. Za časa preganjanja so uporabljali kristjani katakombe kot edina pokopališča in zbirališča za opravljanje službe božje. Po rimskem pravu so bile katakombe kot pokopališča zaščitene napram zaplombi in onečaščenju.

Kako so zgledale katakombe, kaj se je v njih vršilo, kako so s časom pozabili nanje in jih v novejšem času zopet na novo odkrili, raziskali ter opisali, o tem smo se letos v »Gospodarju« že bolj obširno pogovorili.

*

Nekaj o postu. Post je veljal že v najstarejših časih kot nekaj dobredelnega za duha in telo. Imenitnejša mladost starih Perzijcev ali grških Spartancev se je morala vaditi v pritriganju glede jedi in pijače. Vsi starejši kulturni narodi so se nasičevali le po dvakrat na dan. Starogrški modrihan Sokrat je imenoval vsacega, ki je jedel več nego dvakrat dnevno, barbara (na pol divjaka). Do srednjega veka je bilo dvakratno uživanje hrane na dan splošna navada. Najstarejši zakonodajalci so skušali iz zdravstvenih ozirrov post podložnikom zabičati s pomočjo zakonske dolžnosti. Da so te postne postave še bolj bile spoštovane, so jih opletli z versko dolžnostjo. Prepovedi uživanja nekaterih jedi so bile prvotno izdane iz zdravstvenega stališča. Podnebje v Palestini zahteva radi vročine omejitve uživanja mesa in je veliko bolj prikladna sočivnata hrana. Da pravoverni židje še danes ne jedo svinjetine, izvira od tod, ker so to navado prinesli Izraelci iz Egipta. Tolikanj kulturni stari Egipčani so se strogo ogibali svinjskega mesa, ker je svinja podvržena tolikim boleznim, ki so se prenašale po mesu tudi na človeka. Krščanstvo je prevzelo post iz Mozeove postave in nobeden zdravnik še ni trdil, da bi bilo pritriganje v jedi in pijači nekaj nezdravega.

NOVICE

Obsojen morilec. Po novem kazenskem zakonu je ukinjena porota in sodi hujše zločine petorica sodnikov pri okrožnih sodiščih. Pri mariborskem okrožnem sodišču se je zagovarjal po novem načinu 20 letni čevljarški učenec Rudolf Kovač, ki se je učil čevljarške obrti pri mojstru v Studencih pri Mariboru. Obdolžen je bil zločina umora nad posestnikom Rudolfom Kanclerjem na cesti iz Kamnice proti Sv. Križu v noči od 8. na 9. decembra 1929. — Bilo je aretiranih več osumljencev, ki so pa bili vsi nedolžni razven Kovača, ki je bil v petek zadnjega januarja obsojen od petorice sodnikov na 15 let težke ječe in na povračilo stroškov dedičem Rudolfa Kanclerja v znesku 2500 Din.

Pemilostitev dveh na smrt obsojenih. Z najvišjim ukazom od dne 20. januarja tega leta je bil pomiloščen na do smrtne težke ječe Josip Blas iz Benkove pri Pregradi na Hrvaškem, ki je bil pred mariborsko poroto dne 20. septembra pretečenega leta obsojen na smrt na vešalih, ker je 19. marca 1929 umoril in oropal v Žaklju pri Podlehniku živinskega trgovca Jakoba Žirovnika iz Lancove vasi pri Ptujju. Z najvišjim ukazom od dne 7. novembra pa je bil pomiloščen na 20 let težke ječe cigan »Bočkor«, danes 30-letni Anton Novak iz Tišine v Prekmurju, ki je bil obsojen pred mariborsko poroto dne 5. junija lanskega leta na smrt na vešalih, ker je pred devetimi leti med 29. decembrom 1920 in 2. januarjem 1921 v Lipi pri Beltincih zadavil svojo ljubico, 24-letno Uršulo Vincetičevno.

Smrtna žrtve godovanja. Nekaj članov mariborske vojne godbe je prišlo 28. jan. t. l. okrog 11. ure zvečer v gostilno Wombek v Krčevini pri Mariboru, da bi slavili god nekaterih tovarišev. Bili so veseli, igrali so si in se zabavali. Okrog 3. ure zjutraj so nekateri hoteli domov, drugi pa še ostati; vino pa je začelo že pri vseh učinkovati. Brez pravega vzroka so začele padati ostre besede. Vojni godbenik Franc Vodnik je, stoječ pri mizi blizu vrat, zopet pozival k odhodu. Muzikant Franc Rakuša pa se je zaletel vanj, ga podrli na tla in bilo je na tleh nekoliko ruvanja. Rakušo so tovariši vlekli stran. Naenkrat se je opazilo, da drži Rakuša Vodnikovo bodalo za ostrino v desni roki, krvavo. — Ko se je Rakuša nato dvignil, se je opotekel, omahnil in padel. Tovariši, ki so videli samo od bajoneta okrvavljeno roko, so mislili, da je Rakuša v nezavesti. Še le poklicani člani rešilne postaje so ugotovili, da je imel Rakuša na desni prsni strani globoko rano in da je izkrevavel. Prišla je vojaška komisija in izvršila izvid na licu mesta, kjer je do tlej orožništvo zastražilo lokal, da je ostalo vse na mestu. Po izvršeni komisiji so Rakuševo truplo odpeljali. Franc Rakuša je stanoval v Krčevini; bil je oženjen in oče dveh otrok. S tovarišem Vodnikom sta bila dobra prijatelja.

Človek s čudnimi navadami. Na železniški postaji Novo mesto si je prerezal pred tedni trebuh mlajši mož. — Prepeljali so ga v bolnico usmiljenih bratov v Kandiji, kjer je izpovedal vsa mogoča imena, kako da se piše, kaj da je in zakaj si je zasadil nož v trebuh. Še le sedaj so odkrili, da gre v tem slučaju za v Slov. Bistrici rojenega Albina Vidmajer, ki je po poklicu krojaški pomočnik in ni pri pameti. Mariborska bolnica je imela z njim že dvakrat opravka. Omenjeni požira razne kovinaste predmete, da pride v bolnico. V Mariboru so mu vzeli enkrat iz želodca odprt žepni nož s kovinastim ročajem. Drugič so mu izrezali izpod kože zdravniški instrument. Bil je že dalje časa na opazovalnici, v jetnišnici in so zdravniki mnenja, da za svoja dejanja ni odgovoren.

Vlak ga je povozil. V predoru med Pragerskim in Slovensko Bistrico so našli na tračnicah cestnega nadzornika Henrika Požarja iz Maribora. Imel je razbito glavo. Povožil ga je popoldanski brzovlak ob času, ko je šel nadzornik skozi predor. Gre v tem slučaju za samomor.

Na pogrebu rajne Ivanka Hamler v Orehovcih pri Gornji Radgoni se je nabralo na predlog njenega brata Alojzija 164 Din za zgradbo novega bogoslovja v Mariboru. Vsem darovalcem najlepša hvala.

Nova avtobusna prega Poljčane—Vitanje je bila otvorjena dne 1. februarja tega leta s sledečim voznim redom: odhod iz Vitanja proti Konjicam ob 7. uri in ob 12.55; odhod iz Konjic proti Poljčanam ob 9. uri in ob 13.50; iz Poljčan ob 10.30 in ob 14.45; iz Konjic v smeri Vitanje ob 12. uri in 18.10.

Avtobus Celje—Štore, ki je začel voziti ob nedeljah in praznikih nekako od novega leta, se je med tem časom že upeljal ter so se ga doslej posebno posluževali Štorjani in Teherčani. Zdi se pa, da vsi Celjani tega ne vedo. Opozorjamo torej, da opraviča to vožnjo ob nedeljah in praznikih avtobus, ki prihaja ob 13.35 iz Vranskega v Celje, odkoder odide po 5 minutnem odmoru v Štore ter se vrača iz Štor ob 14. uri v Celje.

Kezalec je pogorel dne 29. januarja tega leta v Tremerjih pri Celju posestniku Ceceljnu. Celjski gasilci so bili takoj na mestu nesreče, požar omejili in pogasili.

Radi 468 slučajev poneverbe se zagovarja te dni pred sodiščem v Skoplju Stefan Dinulović.

Najdaljši požari. Več nego 8 mesecev divja požar v petrolejskih vrelcih v dolini Moreni na Rumunskem. Visoko kakor zvoniki švigajo noč in dan plameni proti nebu. Strašno gromenja straši pod zemljo in vsi dosedanja poskusi gašenja ali zaježitve so bili zaman. Ogenj uničuje dnevno milijone. Mnogi bi mislili, da je požar v Moreni najdaljši, kar jih pozna zgodovina, a temu ni tako. V Kentucky (v Združenih državah) je izbruhnil pod zemljo radi vnetja plinov požar, ki je divjal celih 50 let. Gašenje je uspelo, ko so napeljali v rove celo reko. — V New Sraitvillu (v ameriški državi Ohio) so stavkali rudarji leta 1884. Da bi pri-